

*Bérces Viktor ügyvéd, megbízott előadó,
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar
Büntetőjogi Tanszék*

A védői funkció érvényesülése a fellebbviteli eljárásokban

1. Bevezetés

A fellebbezés a bírósági ítéletről (és egyszersmind a bírósági eljárás egészéről való) való szakmai alapú véleménynyilvánítás kizárólagos eszköze.¹ A fellebbezés alapossága olyan szubjektum, amelynek megítélése teljes mértékben a védőre van bízva, annak korlátait legfeljebb az ügyiratok, illetőleg a védő személyes és szakmai alapú meggyőződése jelölhetik ki. Mindazonáltal egyetértek azzal az állásponttal, hogy a védői fellebbezés korrektsége nem az eredményen, hanem az alkalmasságon és a jóhiszeműségen mérhető le.²

A védőnek először is azt kell kifejeznie, hogy a fellebbezés tartalmilag csak a saját álláspontját tükrözi, és az nem egy eleve sikeresnek tekinthető indítvány. A fellebbezés egyúttal nemcsak joga, de kötelezettsége is a védőnek, amennyiben annak akár legcsekélyebb oka is fennáll.³

A védőnek a fellebbezés tekintetében való döntése, illetőleg a terhelt ilyen tartalmú döntésének befolyásolása az ügyvédi pálya egyik legfelelősségteljesebb része. Mindezt azért állítom, mert 1. nyilvánvalóan nincs garancia a fellebbviteli fórum kedvezőbb döntésére 2. a

¹ Érdekesképpen utalnék Fenyvesi kevésbé vitatható dogmatikai újítására a védői fellebbezésnek „védíratként” történő értékelése kapcsán: „ez a védői dokumentum - felfogásom szerint - az ötödik „védírat” lesz, illetve lehet az eljárásban. Az első a terhelttel szembeni alapos gyanú közlésekor adhatja be a védő, indokolva miért nem látja megalapozottnak a gyanút, elsősorban jogi érvek, bűncselekmény tényállási elemek hiányában {...} A második védírat az iratismertetéskor kerülhet elő, a védő előadja érveit már a nyomozás anyagának teljes ismeretében. A harmadikat a közbenső eljárásra időzítheti a védő, mégpedig a vád ismeretében, a bírósági tárgyalás kezdetére, a vádban foglaltakat vitatva. A negyedik védírat a védő beszéd írásbeli formája, a vádbeszéd, és a vád gyengítésére, az ellenérvek jegyzőkönyvi hűségű felsorakoztatása érdekében. Az ötödik pedig az ítélet elleni fellebbezés védői érvei, részletes kifejtése, miért támadja a védő a most már írásban, részletesen is rögzített elsőfokú bírósági álláspontot.” FENYVESI CSABA: *A védő a fellebbezési eljárásban*. Jogtudományi Közlöny, 2002/7-8., 337.

² BOLGÁR GYÖRGY - KÁRPÁTI LÁSZLÓ - TRAYTLER ENDRE: *A bűnügyi védő munkája*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1965. 362.

³ Például azért, mert a bíróság nem alkalmazta az „enyhítő szakaszt”, intézkedés helyett büntetést szabott ki, stb.

terhelt esetében könnyen „eljárési traumát” okozhat a további bírósági eljárás 3. nem elhanyagolható a fellebbviteli eljárás költségvonzata és 4. ha a védő nem él a fellebbezés jogával, lehet, hogy az ügy a szó szoros értelmében igazságtalanul, vagy legalábbis amolyan „félkész” állapotban zárul le (ami ugyancsak magában rejtje a megbízói elégedetlenség lehetőségét). Ezeket az eshetőségeket tehát a védőnek egytől-egyig figyelembe kell vennie, mielőtt dönt jelen eljárási nyilatkozatáról.

A védőnek a fellebbezéssel kapcsolatos véleménye kifejtése során mindenképp abból kell kiindulnia, hogy egy bírósági határozat sohasem lehet igazságtalan, csak téves.⁴ Az ítélet kihirdetését így nem kísérheti a védő helyeslő, avagy azt ellenző magatartása, a fellebbezésben nincs helye semmiféle hangulati elemnek.⁵

„Jelentős az a jogi segítség, amelyet a védő a perorvoslatok szempontjából nyújt az érdekelteknek. A perorvoslatokkal a védő helyzete azáltal válik különlegessé, hogy ilyenkor nem az ügyfélnek sokszor kusza, bizonytalan, bonyolult előadása alapján kell álláspontját kialakítania, hanem az ügynek olyan szakaszában kerül sor tevékenységére, amikor a bíróság a tényállást a megfelelő eljárás lefolytatásával nemcsak megállapította, hanem azt jogilag is értékelte.”⁶ Ennek megfelelően, ahogy a védői megbízás létrejöttkor az ügyvédet az ügy „első bírójaként” emlegetik, úgy a perorvoslattal kapcsolatban tulajdonképpen a fellebbviteli bíróság szerepét testesíti meg, s ebben a körben megvizsgálja, hogy a bíróság által lefolytatott eljárás, és az ennek eredményeképpen hozott döntés mennyiben felel meg a törvényes követelményeknek. A védő a fellebbezésben tehát valamilyen formában bírálja a határozat megállapításait, ugyanakkor az (írásbeli) fellebbezésben nem prejudikálhat, semmilyen formában nem jósolhatja meg előre a fellebbviteli bíróság döntését.

A védő fellebbezési jogának korlátlanágából következik, hogy jogorvoslattal élhet többek között a bűnösség, a minősítés, a kiszabott szankciók és a bünyügyi költségek tekintetében. Ezenkívül kifogásolhatja az eljárásban megvalósult szabálysértéseket, a tényállás megalapozatlanságát, a bizonyítás lefolytatásának hiányosságait, stb.⁷

---

⁴ BOLGÁR-KÁRPÁTI-TRAYTLER i.m. 353.

⁵ A védő „véleménye ne haladja meg a jogi bírálatot és az annak megértéséhez szükséges magatartást. Törvényszerűen mondhatja, hogy az „ítélet jó,” „rossz,” „téves,” „enyhe” vagy „súlyos.” De tartózkodni kell az efféle és hasonló szövegtől, hogy {...}„elfogult,” „részhajló,” „igazságtalan”.” BOLGÁR-KÁRPÁTI-TRAYTLER i.m. 354.

⁶ HEGYHÁTI ISTVÁN - RÉVAI TIBOR: *Jogi képviselő és védelem.* Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1964. 310.

⁷ FENYVESI: *A védőügyvéd. A védő büntetőeljárás szerepéről és jogállásáról.* Budapest-Pécs, Dialóg-Campus Kiadó, 2002. 312.

2. A védői fellebbezés tartalmával kapcsolatos elvárások. A szóban bejelentett fellebbezés előadásmódja

A fellebbezési kérelemnek a fellebbviteli fórumtól várt döntést jól körülhatárolható módon kell tartalmaznia. A ténybeli és jogi következetesség a fellebbezés esetében is elvárás, mindazonáltal ez nem zárja ki azt, hogy a védő alternatív indítványokat is tegyen e beadványában (ld. ahogy a védőbeszédben is). Az más kérdés, hogy a védő ekkor is könnyen a „joggal való visszaélés” mezsgyéjére tévedhet, ha olyan adatokra hivatkozik, amelyekre az ügyiratok egyáltalán nem utalnak.

A fellebbezés határozottságának követelménye így pusztán abban fejeződik ki, hogy annak konkrét jogszabályi rendelkezésekre, illetőleg (adott esetben) korábbi bírói döntésekre kell hivatkoznia. A vagylagos kérelmek köre ugyanakkor még a védőbeszédekénél is tágabb körben érvényesülhet, hiszen a fellebbezésről való döntés másodfokon az egész korábbi eljárás felülvizsgálatát jelenti, annak kialakítására pedig megfelelő idő áll rendelkezésre a fellebbviteli bíróságok számára.

A szóban bejelentett fellebbezések esetében a védőnek azt kell szem előtt tartania, hogy nem a jelenlévő publikumhoz fellebbez. Itt nem magánvéleményről, hanem az „általános szakmai elvárhatóság” talaján álló védői nyilatkozatról van szó. Az ítéletre tett nyilatkozat szövege tekintetében egyébiránt nincs törvényi előírás, a gyakorlatban a „Tudomásul veszem!”, illetve a „Fellebbezést jelentek be!” kifejezések használatosak.⁸ Azt ugyan mindenképpen tisztázni kell a terhelt előtt, hogy a tudomásulvétel a határozat elfogadását fejezi ki, ez a megjelölés azonban álláspontom szerint nem szabatos. Annak ugyanis elvileg csak azt kellene jelentenie, hogy a nyilatkozó személy nyugtázza, hogy a döntést „legitimnek” tekinti, tehát a bíróságot, mint eljáró szervet elismeri. Ennélfogva az lenne a helyes, ha a „Tudomásul vettem és fellebbezni kívánok!”, avagy a „Tudomásul vettem és nem kívánok fellebbezni!” fordulatokat használnák mind a védők, mind a terheltek.

---

⁸ Traytler írja: „a tudomásul vétel csak annak elismerése, hogy a bíróság így ítélkezett, ami még nem megnyugvás a tudomásban, illetve döntésben. Az ítéletet mindenkinek tudomásul kell vennie, de nem köteles abban megnyugodni. Ha az érdekelt tudomásul vette a határozatot - azt meg is fellebbezheti.” BOLGÁR-KÁRPÁTI-TRAYTLER i.m. 356.

3. A fellebbezés indokolásával kapcsolatos védői feladatok. A fellebbezési okok egzakt megjelölésének jelentősége

A védő perorvoslati kérelmét minden esetben logikailag alátámasztható módon, (általában) hosszasan köteles indokolni. Erre több okból is szükség van, de legfőképpen azért, mert a védőbeszéd és a szóbeli fellebbezés pontos jegyzőkönyvezése elmarad az elsőfokú tárgyaláson. Részletesen indokolni természetesen csak írásban lehet, ugyanakkor még ennek elmaradása sem akadályozza annak, hogy a fellebbezés elbírálásra kerüljön.⁹ Hovatovább, nem szükséges az sem, hogy a védő helyes fellebbezési okot jelöljön meg, mivel a másodfokú bíróság teljes terjedelmében felülbírálja az elsőfokú eljárást.

Mindez természetesen nem azt jelenti, hogy a védő elhanyagolható eljárási cselekményként tekinthet e jogorvoslati nyilatkozatra. Egyrészt törekednie kell arra, hogy felesleges fellebbezést ne jelentsen be (pl. felmentésre irányuló indítvány a teljes felderítettség és az elítélt beismerő vallomásának állapotában), másrészt tartania kell magát a törvényi határidőhöz is.¹⁰ A magam részéről egyébiránt nem érzem aggályosnak, ha a fellebbezés védői indokolása teljes mértékben eltér a védő korábbi álláspontjától.¹¹

Nem tekinthetjük elfogadhatónak a „vádolt ártatlanságára”, az „eljárási hibákra”, vagy a „védelemhez való jog megsértésére” való általános hivatkozásokat. Ugyancsak nem elfogadható a bíróság tekintélyét csökkentő és a hétköznapi triviális szóhasználatának szintjére süllyedő jelzők használata (pl. „Nyilvánvalóan koncepció ítélet született!”). Mindezekkel ellentétben szakszerű a bűnösség téves megállapítására, a tényállás megalapozatlanságára, a helytelen minősítésre, a túlságosan súlyos büntetésre, avagy a bizonyítási indítvány indokolatlan elutasítására való hivatkozás.

A fellebbezés megalapozottsága tekintetében elvárt „körültekintő magatartás” nem azt jelenti, hogy csak akkor lehet fellebbezni, ha a védő teljes mértékben meg van győződve annak sikeréről. Jelen esetben tehát az is elmondható, hogy szűkülnek a védőnek a bírósággal való együttműködésre vonatkozó kötelezettségei, sőt: sok esetben nem is az a fellebbezés motivációja, hogy az elsőfokú bíróság „rossz” döntést hozott, hanem az, hogy a védő egyszerűen kedvezőbb döntést vár egy másik bírói fórumtól.

---

⁹ BOLGÁR-KÁRPÁTI-TRAYTLER i.m. 381.

¹⁰ A kézbesítés útján közölt ítélet ellen nyolc napon belül lehet fellebbezni /Be. 325. § (2) /.

¹¹ Felmerült a szakirodalomban az a kérdés, hogy eltérhet-e a védő az elsőfokú ítélet ellen bejelentett fellebbezésben, illetve annak részletes indokolásában az ügy korábbi szakaszában elfoglalt álláspontjától. Sztencovszkij írja: „lehetséges {...}, hogy az első fokú eljárásban elfoglalt védői álláspont téves, s ezt a tévedést az ügyvéd a fellebbezési eljárásban kellő alátámasztással feltétlenül kijavíthatja.” J.I. SZTECOVSZKIJ (Moszkva): *A védő álláspontjának kialakulása a büntetőeljárásban*. Magyar Jog, 1970/3., 103. In: FENYVESI: *A védő a fellebbezési eljárásban* i.m. 337.

a) Az anyagi büntetőjog szabályainak megsértése történő hivatkozás nem kifogásolható, ugyanakkor igencsak alkalmas arra, hogy a másodfokú bíróságot bizonytalanságban tartsa, másfelől arra is, hogy megnehezítse a soron következő tárgyalás előkészítésének fázisát. A védői álláspont erejét jelen esetben az adja meg igazán, ha az ügyvéd konkrét jogszabályhelyre hivatkozik.¹²

b) A megalapozatlanság eseteit a Be. kifejezetten felsorolja. Így megalapozatlanság fordul elő 1. a tényállás megállapításának hibái (pl. hiányosság, iratellenesség, helytelen ténybeli következtetések) 2. az ügy kellő felderítésének hiányai, illetőleg 3. az indokolási kötelezettség teljesítésének elmulasztása esetén. Ehhez számos bevett „klisé” társulhat, amelyek mentén a bíró dönt, mint például 1. az okirat megbízhatóbb, mint a tanú 2. a büntetett előéletű személy mellett sokkal inkább érvényesül az ún. „rejtett bűnösségi vélelem”, stb. Ezek létező előítéletek, és gyakran odavezetnek, hogy a tényállás nem lesz kellőképpen felderítve, tehát a vádlott bűnösségét annak ellenére állapítja meg a bíróság, hogy azt minden kétséget kizáróan bizonyította volna.

A megalapozatlanságra alapított fellebbezés legfontosabb hivatkozási alapja általában az, amikor a védő valamely adatnak, vagy ténynek a bizonyítási eljárásból való kimaradását sérelmezi. Itt arról van szó, hogy 1. az elsőfokú bíróság korábban szándékosan nem adott helyt olyan (védői) indítványnak, amely a felelősség szempontjából lényeges kérdés(ek)re kívánt volna rámutatni vagy 2. a bíróság (és az eljárás többi szereplője) merő véletlenségből hagyott figyelmen kívül olyan tényeket, adatokat, amelyeknek befolyásuk lehetett volna az ítéletre.

Ugyancsak a megalapozatlanság kategóriájába sorolható az, amikor 1. a bíróság olyan körülményt állapít meg tényként, amire az ügy irataiban nincs rögzített adat (ld. a tényállás megállapítása ellentétben áll az iratok tartalmával)¹³ vagy 2. az ítéleti indokolás teljes, vagy részleges hiányban szenved. Ez utóbbi eset külön hatályon kívül helyezési okként szerepel a Be.-ben /ld. 373. §), ami a logikus érvelés, az eljárási szereplők megfelelő kioktatásának, a kiszámíthatóságnak a követelményét támasztja az eljáró bíróságokkal szemben. A gyakorló jogászok többsége egyébiránt úgy véli, hogy a bírói határozatok indoklása gyakran szegényes, vagy teljességgel inkoherens. Ezt jól jelzi Bencze tanulmánya is, amelyben a megkérdezett

---

¹² BOLGÁR-KÁRPÁTI-TRAYTLER i.m. 363.

¹³ BOLGÁR-KÁRPÁTI-TRAYTLER i.m. 375.

ügyvédek közül sokan rámutattak arra, hogy az ítéletek indokolásai gyakran klisészerűen vannak megfogalmazva, s mindez a megalapozatlanság leplezése végett történik.¹⁴

A felderítetlenség fogalma külön tisztázást igényel: egy ügy nemcsak akkor felderítetlen, ha a bíróság számára - a hatóságoknak felróható okból - nem állnak rendelkezésre a ítélelhozatalhoz szükséges adatok, hanem akkor is, ha a ténymegállapítások fogyatékos adatokból születnek.¹⁵ Nem állapítható meg viszont akkor, ha a szükséges adatok eleve hozzáférhetetlenek (pl. az egyetlen szemtanú eltűnt).

A helytelen ténybeli következtetés esetében arról van szó, hogy a bíróság mindössze egyetlen lehetséges álláspontot fogad el (pl. nem egyedül, hanem többedmagával követte el a vádlott a bűncselekményt), de ez a megállapítás téves. Jelen logikai művelet egyébiránt azért áll „ingoványos talajon”, mert a bíróság egyes - már megállapított tények fennállása miatt feltételezi további tények fennállását is (pl. a vádlott egyedül nem tudta volna gyalog több km-es távolságba elcipelni az áldozatát). Ez azonban csak hipotézis, ami a védelem és a vád számára is támadási felületet jelenthet. Nem véletlen tehát, hogy az egyik leggyakoribb fellebbezési okról van szó.

c) A bíróság mérlegelési hibájára való hivatkozás tisztázása esetén mindenekelőtt az igényel magyarázatot, hogy mit is jelent maga a mérlegelés folyamata. A bíróság mérlegelési tevékenysége során a bizonyítékokat egyenként és összességükben, a közvetlenség elve alapján megvizsgálja, értékeli, és benső meggyőződése szerint¹⁶ dönt azok fennállásáról, illetőleg relevanciájáról. A „mérlegelés” kifejezés tehát tulajdonképpen egyfajta figyelemfelhívás a vád és a védelem számára, hogy a bírósági döntés támadható.¹⁷ Megjegyezném, hogy a mérlegelő tevékenység keretében lezajló döntéshozatal inkább a tagadásban lévő terheltek esetében fordul elő.

Amikor a bíróság a mérlegelés körében jut el valamilyen megállapításhoz, akkor törvényes felhatalmazás alapján jár el, tehát semmiféle eljárási szabálysértésről, avagy „önkényes ítélezésről” nem lehet szó, ezek hivatkozási alapként nem szolgálhatnak a fellebbezésben. Hegyháti és Révai szerint ugyanakkor „a bíróság mérlegelési joga ellenőrzés

---

¹⁴ A leggyakoribb típus eset az, amikor a bíróság ellentmondás esetében azért fogadja el inkább a tanú vallomását, mert míg a terhelt nem köteles igazat mondani, addig előbbi igen. BENCZE MÁTYÁS: *A jogalkalmazási folyamat szociológiai vizsgálata*. Kézirat. <http://www.bpugyvedikamara.hu/files/41/41019.pdf>

¹⁵ Traytler szerint „a felderítetlenség fogalmához tartozik az is, ha a bíróság valamely ügy adataként nem szereplő tudományos tétellel szembenálló tényt állapít meg. Pl.: „a strichin ideggyógyászatban nem használatos.” Ellenkezője bármely lexikonból megállapítható.” BOLGÁR-KÁRPÁTI-TRAYTLER i.m. 376.

¹⁶ FENYVESI: *A védő a fellebbezési eljárásban* i.m. 338.

¹⁷ Nagy szerint a mérlegelés lényegileg nem más, mint „az egymással ellentétes következtetésre alapot adó adatok bizonyító erejének, illetőleg megállapított konkrét múltbeli tényeknek a büntetéskiszabást - szintén ellentétes előjellel - befolyásoló súlyának egymás között történt egybevetése alapján végzett értékelése.” NAGY LAJOS: *Ítélet a büntetőperben*. Budapest, 1974., 234. In: FENYVESI i.m. 338.

alatt áll, az nem lehet parttalan, önkényes. Az ellenőrzés eszköze az indokolás, amely törvény által előírt kötelezettsége a bíróságnak. Általában, elvi érveléssel rögzíthető, hogy a mérlegelés alapján hozott döntés vagy megállapítás törvényt sért, ha 1. hiányzik a határozatból annak indokolása, vagy 2. az indokolásban a mérlegeléssel kapcsolatban kifejtettek az annak eredményeképpen hozott döntést, illetőleg megállapítást kellőképpen nem támasztják alá.”¹⁸

Külön szólnék a tanúvallomások bíróság általi mérlegelésének problematikájáról: a bíróságnak az a joga, hogy valamely tanú vallomását bizonyító tényként elfogadja avagy azt szavahihetőség hiányában elvesse, nem jelenti azt, hogy a bíróság e kérdésben önkényesen járhat el, mert jelen döntéseit szintén köteles megindokolni. Bár a fellebbviteli eljárásban a vizsgálat csupán ez utóbbi kötelezettség teljesítésére terjed ki, mégis lehet idézni a gyakorlatból olyan 1962-es (polgári) ügyet, amikor az akkori Legfelsőbb Bíróság a tanúk szavahihetőségének mérlegelés alapján eszközölt bírálatát felülvizsgálat tárgyává tette, s mellőzte az elsőfokú bíróságnak olyan megállapítását, amely szerint két kihallgatott tanút nem tekintett szavahihetőnek. A testület e határozatában aláhúzta, hogy az adott tanúk érdektelenségére vagy elfogultságára nézve az ügyben bizonyíték nincs, szavahihetőségük kizárása tehát törvényt sértett.¹⁹ Úgy vélem, jelen gyakorlatot a mai büntetőeljárásban is irányadónak kellene tekinteni.

d) Az eljárási szabálysértés, mint fellebbezési ok az eljárás valamennyi szakaszában megvalósuló szabálysértés esetében érvényesíthető (pl. nyomozati szakban nem figyelmeztetik a tanút a hamis vallomástétel törvényi következményeire; a bíróság megzavarta a védőbeszédet; a terheltnek nem tették lehetővé, hogy összefüggően előadja a vallomását, stb.). Ha különös súlyú - az ügy érdemét lényegesen befolyásoló - eljárási hibáról van szó, akkor azt a fellebbviteli fórumnak elvileg hivatalból is észlelnie kell. A védő azonban ne apelláljon erre, sőt: még a korábbi ítélet előtt meg kell kísérelnie a sérelem kiküszöbölését²⁰ azzal, hogy indítványoz, vagy észrevételez. Úgy vélem, főszabály szerint mindent el kell követnie annak érdekében, hogy a szabálysértést időben felismertesse a bírósággal, hiszen ezt kívánja a tárgyalási etika és a kollegialitás elve is. Ugyanakkor még feltétlen hatályon kívül helyezési ok²¹ esetén sem köteles a védő olyan szabályszegés miatt fellebbezni, ami nem sérti a vádlott érdekét.²²

---

¹⁸ HEGYHÁTI - RÉVAI i.m. 269-323. In: FENYVESI: *A védő a fellebbezési eljárásban* i.m. 338.

¹⁹ Legfelsőbb Bíróság P. törv. III. 21.691/1962/3. sz. határozat.

²⁰ BOLGÁR - KÁRPÁTI - TRAYTLER i.m. 379.

²¹ A Be. 373. § számos ilyen okot meghatároz: 1. a bíróság nem volt törvényesen megalakítva, vagy a tárgyaláson a tanács tagjai nem voltak mindvégig jelen 2. az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró

e) Az új tény, vagy új bizonyíték felmerülése esetében amolyan, a „védő kezében lévő piros hetes kártyalapról” van szó, amely kiváltképpen akkor hathat a meglepetés erejével, ha az valóban a bíróság előtt - az ítélethozatal megelőzően - teljességgel ismeretlen tényanyagot foglal magában. Az ilyen tartalmú védői fellebbezés általában nem hivatkozik sem megalapozatlanságra, sem mérlegelési hibára.²³ Nincs is rá szükség, hiszen olyan „patthelyzetet” eredményez, amelyben sem a vádhatóság, sem az ítéletet hozó bíróság nem tud vitapartnerré válni, hiszen az előadott állítások az adott időpontban nem cáfolhatóak meg. Az adott kérdésben való döntés csakis a másodfokú bíróság feladata lehet. Az új tény, vagy új bizonyítékot már a fellebbezés bejelentésénél (szóban) is meg lehet jelölni, ahhoz nem szükséges külön indokolással ellátott írásbeli beadvány. Azt viszont minden esetben meg kell jelölni, hogy mi az indítvány végcélja (pl. felmentés, bűnösségi alakzat módosítása, stb).

4. A fellebbezés bejelentésével kapcsolatos taktikai megjegyzések

Az, akivel az elsőfokú bíróság az ítéletet kihirdetés útján közli, a fellebbezését nyomban bejelentheti, vagy erre háromnapos határidőt tarthat fenn /Be. 325. §/. A védő értelemszerűen csakis a terhelt javára nyújthat be fellebbezést, és az elbíráló bíróság is csak úgy kezelheti azt, mint ami a terhelt javára szól.

Szóbeli bejelentés esetében ugyan a terhelt a védőjét megelőzően nyilatkozik,²⁴ de ennek a törvényi sorrendnek végtére is nincs jelentősége, hiszen a védő a vádlott hozzájárulása nélkül is fellebbezhet /Be. 324. §/.²⁵ A jogalkotó nyilvánvaló szándéka ezzel az, hogy a nyilatkozatok befolyásmentesek legyenek. Leszögezhető ugyanakkor az is, hogy egyetlen „jóváhagyó fejbólintás” elegendő ahhoz, hogy a terhelt a védő utasításait követve jelentse be a fellebbezésre irányuló szándékát. A védőnek a fellebbezési jog gyakorlása körében való önállósága pusztán annyiban korlátozott, hogy a már megtett fellebbezését a

---

vett részt 3. a bíróság a hatáskörét túllépte, katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó, vagy más bíróság kizárólagos illetékességébe tartozó ügyet bírált el, stb.

²² BOLGÁR - KÁRPÁTI - TRAYTLER i.m. 380-381.

²³ BOLGÁR - KÁRPÁTI - TRAYTLER i.m. 373.

²⁴ Álláspontom szerint ugyanakkor nem aggályos az sem, ha a védővel való értekezés után először az ügyvéd fellebbez és ahhoz csatlakozik a vádlott. Mindenesetre ilyenkor is elvárható, hogy utóbbi minimálisan nyilatkozzon a fellebbezés okáról (pl. „Ártatlan vagyok!”, stb.)

²⁵ „A védő a fellebbezési jogát a vádlott akarata ellenére is gyakorolhatja, mert a vádlott olykor saját érdekeit sem képes felismerni a jogban való járatlansága folytán, s így ez a körülmény a védelem elvének érvényesülését nem gátolhatja. A védő önálló fellebbezési joga tehát garanciális szempontból is igen fontos, amellyel kiegészítése a védő általános eljárási jogosítványainak.” CSÉKA ERVIN - KIRÁLY TIBOR - KRATOCHWILL FERENC - SZABÓNÉ NAGY TERÉZ - VARGHA LÁSZLÓ: *Magyar Büntető Eljárási Jog II.*, Budapest, 1982, 199. In: FENYVESI: *A védő a fellebbezési eljárásban* i.m. 336.

terhelt hozzájárulása nélkül nem vonhatja vissza. „Ezzel a védői fellebbezés megalapozottságát, felelősségteljességét is erősíteni kívánja a jogalkotó, másrészt pedig a terhelt érdekét tartja szem előtt.”²⁶

A fellebbezést mindaddig vissza lehet vonni, amíg a másodfokú bíróság ítélethozatalra visszavonul és azt már a későbbiekben sem lehet újból előterjeszteni.²⁷ A védő által a vádlott javára bejelentett fellebbezést előbbi csak a védenca hozzájárulásával vonhatja vissza /ld. Be. 357. § (3) bek./. Az ilyen hozzájárulást nyilván nem lehet megadottnak tekinteni az eredeti meghatalmazásra való tekintettel, ahhoz a vádlottnak a külön, kifejezett beleegyező nyilatkozata szükséges. De a tétel fordítva is igaz: a vádlott sem vonhatja vissza önhatalmúlag a védő fellebbezését, ebben a tekintetben utóbbinak is a kifejezett beleegyezése szükséges. Megjegyezném azt is, hogy a visszavonás ténye nem (mindig) azt jelenti, hogy a védő felelőtlenül, vagy szakszerűtlenül járt volna el akkor, amikor a jogorvoslati jogosultságát igénybe vette. Az álláspontjában bekövetkezett változást sok minden indokolhatja, így: 1. a vádlott személyes érdeke (pl. legyen mielőbb jogerős ítélet, mivel a másodfok vélhetően új eljárásra fogja utasítani az elsőfokú bíróságot) 2. egyéb pertaktikai ok (pl. a másodfokú eljárásban felvett bizonyítás addigi „részeredménye” nem kedvez a vádlottnak), stb.

A törvényi szabályozás mellett az ügyvédi etikai kódex sem ad további iránymutatást a védői fellebbezés gyakorlásának mikéntjével, konkrétan az azzal kapcsolatos elvárásokkal kapcsolatban.²⁸ Ez a szabályozatlanság azonban nem ok nélküli. A jogalkotó nyilvánvaló célja a fellebbezés bármilyen módon történő kötelezővé tételének elutasítása, amellyel teljes mértékben egyet tudok érteni. Még akkor sem lehet „expressis verbis” kötelezővé tenni a fellebbezést, ha az elítéltet tényleges életfogytiglani szabadságvesztésre ítélik. A rendes jogorvoslati eljárás igénybevételeiben való védői döntés kizárólag szakmai-jogalkalmazói jellegű, s mint ilyen, azt utóbbi diszkréciójára kell bízni. Az más kérdés, hogy a fellebbezés indokolatlan elmulasztása komoly szakmai presztízsveszteséget jelenthet, ugyanakkor megítélésem szerint azt sohasem szabad fegyelmi felelősség megállapítására alkalmas magatartásnak tekinteni. (Ugyanakkor korábban, amíg a halálbüntetés, mint büntetőjogi szankció életben volt, a védőnek törvényi kötelessége volt az ilyen büntetés esetében fellebbezni.²⁹)

---

²⁶ FENYVESI: *A védő a fellebbezési eljárásban* i.m. 336.

²⁷ BOLGÁR - KÁRPÁTI - TRAYTLER i.m. 385.

²⁸ FENYVESI i.m. 336.

²⁹ FENYVESI i.m. 336.

Kérdés: fellebbezen-e a védő akkor, ha számára nyilvánvaló a bírósági határozat vádhatósági általi tudomásulvétele? Egyáltalán hogyan szerezhet bizonyosságot a védő abban a vonatkozásban, hogy a vádló milyen fellebbezési magatartást fog tanúsítani, ha utóbbi fenntartja magának a „3 napos gondolkodási időt”? Mi a garancia arra, hogy ennek során fellebbezni fog, vagy éppen nem fog fellebbezni? Úgy gondolom, jelen kérdéskör vizsgálata kapcsán elérkeztünk az egyik legizgalmasabb taktikai kérdéshez. Előrebocsátanám, hogy e feltett kérdésekre adható válaszok pusztán generális szinten, tapasztalati úton fogalmazhatóak meg, természetesen a kizárólagosság igénye nélkül.

Mindezek alapján - általánosságban - úgy vélem, hogy 1. ha az ügyész fellebbez, a védőnek is fellebbeznie kell 2. ha az ügyész fenntartja a háromnapos gondolkodási időt, akkor legtöbbször az bizonyul hatékony megoldásnak, ha a védő haladéktalanul bejelenti a fellebbezést, mivel álláspontom szerint ezzel a másodfokú bíróság előtt is demonstrálja azt, hogy már közvetlenül a bírósági határozat kihirdetése után is aggályai vannak a határozat tartalmi vonatkozásaival kapcsolatban. (Ezenfelül semmi garancia nincs arra, hogy a védő időben tudomást szerez a vádhatóság általi fellebbezés utólagos benyújtásáról, ami miatt egyszerűen kicsúszhat a törvényi határidőből és ennek eredményeképpen - az esetleges ügyészi fellebbezés mellett - nem kerül sor védői fellebbezésre, tehát a szankció másodfokon akár súlyosbodhat is.)

A védő számára általában akkor indokolt a „háromnapos gondolkodási idő” fenntartása, ha az ügyész a határozatot tudomásul veszi. Ezen időintervallum fenntartása egyébiránt nemcsak abból a szempontból előnyös, hogy a védőnek több ideje marad az ítélet korrektségével kapcsolatos állásfoglalását kialakítania, hanem azért is, mert a védencével tisztázhatja az ítéletben foglalt joghátrány jelentőségét. A gondolkodási idő fenntartása pedig egyébként sem azt jelzi, hogy a védelem bizonytalan a saját álláspontja erejében, hanem óvintézkedés arra az esetre, ha a vád nyomban, vagy valószínűsíthetően bejelenti a fellebbezést.

Mikor nem szükséges a háromnapos gondolkodási idő védő általi fenntartása? Általában akkor, ha a vád és a védelem büntetési indítványa azonos,³⁰ a bíróság azt megítéli és mindezt a vádhatóság tudomásulvétele kíséri. Ilyenkor már valóban „felesleges szájtépésként” hathat a védői jogorvoslat, amelynek a gyakorlatban való tömeges előfordulása ráadásul nemcsak az eljáró ügyvéddel, hanem az egész ügyvédi karral szemben kellemetlen következtetésekre ad alapot (ld. Fenyvesi szerint „a „mindenáron” védői fellebbezés

---

³⁰ pl. azért, mert mindketten pénzbüntetést kérnek a terheltre

csökkentheti a védőügyvéd szakmai hitelességét, hiszen könnyen lehet a mindenben helytálló, ténybelileg és jogilag kifogásmentes határozat esetében nem lesz érve a másodfokú tárgyaláson.³¹⁾

Megjegyezném: némileg könnyebbséget jelent a védő számára, hogy a vád képviselője kötelező jelleggel, időben mindig megelőzi a fellebbezés bejelentése tekintetében. Az is lényeges körülmény, hogy a védő - legtöbbször és helyesen - még a tárgyalás előtt konzultál a terhelttel arról, hogy milyen ítélet az elfogadható és melyiknél lesz automatikus a fellebbezés. Ezt tekintem a legszerencsésebb megoldásnak, ennek hiányában ugyanis kellemetlen pillanatokat élhet át a védelem. Jóllehet, a védővel való érintkezés joga az eljárás ezen fázisában is messzemenőig érvényesül, illetőleg a védői fellebbezéshez nem szükséges a terhelt jóváhagyása, mégis előfordulhat, hogy a vádlott megnyugszik a számára kedvezőtlen ítéletben, majd ezt követően a védő mindenre kiterjedően fellebbez.³² Mindez nyilvánvalóan „furcsa” helyzetet teremthet a tárgyalóteremben.

Végezetül: feltétlenül kerülni kell az olyan szituációkat, amelyekből a bíróság a védő és védelem közötti akarategység hiányára következtethet. Ezek közül is a legkellemetlenebb az, amikor a terhelt fellebbez, a védő pedig tudomásul veszi az ítéletet. Az ilyen eshetőségre csak akkor kerülhet sor, ha a vádlott fellebbezése nyilvánvalóan jogszabálysértő, avagy a védelem szempontjából is bizonyítottan tekintendő tényeket, adatokat von kétségbe (pl. a szonda által megállapított véralkohol-koncentráció). Kiemelném az olyan szituációkat is, amelyekben a tárgyaláson jelenlévő hozzátartozó próbálja meg befolyásolni a terhelt és a védő közötti összhangot. A rokon (pl. feleség) általában hajlamos a „mindent megfellebbezni” típusú álláspontra helyezkedni, amellyel megzavarhatja a vádlott magatartását. Emiatt fontos, hogy ilyen környezeti behatások esetére - közvetlenül az ítélet kihirdetése után - a védő konzultációs lehetőséget igényeljen a bíróságtól.

5. A szabadlábrahelyezési kérelem, mint a fellebbezés járulékos eleme

A Be. 327. § alapján, ha az ügydöntő határozat a kihirdetéskor nem emelkedik jogerőre, a bíróság az előzetes letartóztatásról, a lakhelyelhagyási tilalomról, a házi őrizetről, a

---

³¹ „Az „alibi” fellebbezésnek értelmét nem látom, igen kínos perceket élhet át a védő a perbeszédkor, érdemi mondanivaló híján. Ez a védőügyvédi magatartás - látásom szerint - nem etikus, nem szolgálja az ügyvédi kar tekintélyét” - írja a szerző. FENYVESI: *A védő a fellebbezési eljárásban* i.m. 336.

³² Előfordulhat, hogy a terhelt egyáltalán nem kíván az ítélettel kapcsolatban nyilatkozni (pl. az eljárással kapcsolatos elégedetlensége miatt). A hallgatást ugyan a bíróság nem tekintheti beleegyezésnek, a védőnek mégis valamiféle minimális reakcióra kell sarkallnia védencét. BOLGÁR-KÁRPÁTI-TRAYTLER i.m. 356.

távoltartásról, az ideiglenes kényszergyógykezelésről nyomban határoz. A vádlott felmentése, próbára bocsátása, az eljárás megszüntetése esetén, vagy ha a bíróság nem szabott ki végrehajtandó vagy részben felfüggesztett szabadságvesztést, nem rendelt el javítóintézeti nevelést, illetőleg ha a felmentés esetén nem rendelt el kényszergyógykezelést, az előzetes letartóztatást, a lakhelyelhagyási tilalmat, a házi őrizetet, a távortartást, illetőleg az ideiglenes kényszergyógykezelést megszünteti, és nyomban intézkedik a vádlott szabadlábra helyezéséről.

A védők a fellebbezési ok bejelentése után szinte azonnal indítványozzák az előzetes letartóztatás megszüntetését, illetőleg enyhébb kényszerintézkedés elrendelését, vagy mindezek helyett óvadék megállapítását. Ez néha elsietett indítványnak tűnhet, két okból is: egyfelől a bíróság az eljárás ezen szakaszában hivatalból is köteles e kérdésekben dönteni, így könnyen előfordulhat az is, hogy előbb dönt a fogvatartás kérdésében, mint ahogy azt a védő indítványozná.³³ Másfelől, a védőnek az eljárás korábbi szakaszaiban is bármikor lehetősége van az adott kényszerintézkedés feloldását kérni. Tévhit tehát azt gondolni, hogy a fellebbezés egyben a szabadlábrahelyezési kérelem előterjesztésének „kizárólagos” időpontja.

Jóllehet, ha megalapozott indítványról van szó, akkor a szabadlábrahelyezési kérelem nyilván megfelelőbb lehet az ítélet után, mint az azt megelőző eljárásban. A határozat megszületése után ugyanis immár adva van egy kiszabott büntetés, ami lényegesen előrébb mutat, mint a büntetési tétel. Az eleve kilátástalan és a terhelt, valamint az egyéb megbízók által sem „forszírozott” indítványtól azonban tartózkodni kell: téves ugyanis az a felfogás, amely szerint a megnyugvás a fogvatartás helytállóságának elismerését jelenti.³⁴

Külön kell szólnunk azokról az esetekről, amikor felmentő ítélet születik, de a bíróság korábban elrendelte a terhelt előzetes letartóztatását. Erre az eshetőségre a magyar büntetőeljárás törvény is kidolgozta azt a kártalanítási rendszert, amelynek értelmében a felmentett személy anyagi kárpótlást kaphat az indokolatlanul alkalmazott kényszerintézkedés miatt. Ebben az esetben a kártalanítás összege az előzetes letartóztatással okozati összefüggésben felmerült ügyvédi munkadíj összegét is magában foglalja, amely, tekintettel arra, hogy a terheltnek valamennyi kárát meg kell téríteni, meghaladhatja a meghatalmazott védő díjaként a Be. 339. § (3) bek. alapján megtéríthető összeget, azt azonban minden esetben vizsgálni kell, hogy a büntetőeljárás keretében hozott határozat nem rendelkezett-e a védői munkadíj egy részének a megtérítéséről.³⁵

---

³³ BOLGÁR-KÁRPÁTI-TRAYTLER i.m. 383.

³⁴ BOLGÁR-KÁRPÁTY-TRAYTLER i.m. 383-384.

³⁵ FIT-H-PJ-2008-90. www.magyarugyvedikamara.hu/tart/index/92/1

6. A védő fellebbezési jogának érvényesülése a nemzetközi gyakorlatban

A védői fellebbezési jog biztosítása nem mindenhol olyan egyértelmű, mint Magyarországon. „Az angol jogrendszerben - például - nem alanyi jog a fellebbezés joga. Annak megengedhetőségéről külön bírói döntés születik. Nem támadható a mérlegelés, a bizonyítékok értékelése, a bűnösségi körülmények számbavétele. Fellebbezés esetén a megengedhetőség kérdésének elbírálásához - az ügyvédnek részletes és írásban konkrétan megindokolt okát kell adni a jogorvoslati kívánalomnak, tehát nem elégséges a vádlotti vagy védői bejelentés, hogy az ítélet ellen fellebbezéssel élnek és majd esetlegesen a másodfokú eljárásban fejtik ki annak indokát.”³⁶

Angliában a vádlott - feltéve, hogy elismeri bűnösségét - fellebbezhet a marasztaló ítélet és a kiszabott büntetés ellen is. Ha az ügyet első fokon esküdszék tárgyalta (ún. indictable offences), tehát súlyos bűncselekményről van szó, akkor a vádlott a marasztaló ítélet ellen főszabály szerint csak akkor fellebbezhet, ha jogkérdést vitat. Ezen túlmenően, a vád képviselője csak a kiszabott büntetés vonatkozásában fellebbezhet, ami egyben azt is jelenti, hogy az ügyész a felmentő ítéletet sem támadhatja meg. Ezek után a másodfok elvileg újratárgyalhatja az ügyet, új bizonyítékokat is vizsgálhat, valamint hatályon kívül helyezheti az elsőfokú ítéletet is, a gyakorlatban azonban új bizonyíték felvételére csak akkor kerülhet sor, ha releváns és ésszerű indoka van annak, hogy azt miért nem prezentálták a korábbi eljárás során.

Hollandiában a vádlott fellebbezhet az első fokú bíróság minden olyan ítélete ellen, amelyben a teljes felmentésére nem került sor. A holland büntetőeljárás jog egyébiránt nem differenciál a bűnösség megállapítása és a kiszabott büntetés ellen bejelentett jogorvoslat között. Mindemelllett, a vádhatóság képviselője is fellebbezhet az elsőfokú ítélet ellen - függetlenül attól, hogy a vádlottat felmentették-e. A másodfokú eljárásban a vád és a védelem egyaránt előterjeszthet új bizonyítékokat.³⁷

Az USA rendszerében a vádlottnak szintén jogorvoslati joga van a bűnösséget megállapító határozatokkal szemben. Más kérdés, hogy a fellebbviteli fórum 1. egyáltalán nem tárgyalja újra az ügyet és 2. csak lényeges jogi tévedés esetén ad helyt a fellebbezésnek. Az ügyész illetőleg a védő írásban fejt ki jogi álláspontját és a vádlott jelenléte sincs előírva

---

³⁶ ZAMECSNIK PÉTER: *Eltérő hagyományok, hasonló gondok (beszámoló az Angol-Magyar Büntetőpolitikai Vitaforumról)*. Kriminológiai Közlemények, 1991/38-39, 120. In: FENYVESI i.m. 336.

³⁷ KÖPF ESZTER MÁRIA: *Az angol és a holland büntetőeljárás mint az akkuzatórius és az inkvizitórius modell egy-egy tipikus példája*. Magyar Jog, 2000/4. 242.

törvényes kötelezettségként. A fellebbezésről háromtagú bírói tanács dönt.³⁸ Jelen államban egyébiránt jogkérdésnek tekinthető annak a - kontinentális jogrendszerekben ténykérdésnek tartott – felvetésnek az eldöntése is, hogy vajon a bizonyított tények elegendőek-e ahhoz, hogy a terhelt bűnösségét „okszerű kétség nélkül” meg lehessen állapítani.³⁹

A hatályos német jogban a rendes perorvoslatok: 1. a panasz (Beschwerde), amely végzések és határozatok ellen nyújtható be tény- és jogkérdésben 2. a fellebbezés (Berefung), amely ítélet ellen nyújtható be tény- és jogkérdésben 3. a semmisségi panasz (Revision), amely ítélet ellen nyújtható be, de kizárólag csak jogkérdésben. A rendes perorvoslatok devolutív és szuszpenzív hatásúak, azaz a velük megtámadott határozatot magasabb fórum elé viszik és az annak döntéséig rendszerint nem is hajtható végre.⁴⁰

7. A védői eljárási jogainak érvényesülése a másodfokú eljárásban

Ami a másodfokú bíróság felülvizsgálati jogkörének terjedelmét illeti, a Be. 348. § alapján - ha e törvény kivételt nem tesz - a fellebbezéssel megtámadott ítéletet az azt megelőző bírósági eljárással együtt felülbírálja. Az ítélet tényállásának megalapozottságára, a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére, a büntetés kiszabására, valamint intézkedés alkalmazására vonatkozó rendelkezéseket a másodfokú bíróság arra tekintet nélkül bírálja felül, hogy ki, milyen okból fellebbezett.

A súlyosítási tilalom törvényi előírása kétség kívül a védelem számára kedvez. A Be. 354. § alapján az elsőfokú bíróság által felmentett vádlott bűnösségét megállapítani, a vádlott büntetését, illetve a büntetés helyett alkalmazott intézkedést súlyosítani csak akkor lehet, ha a terhére fellebbezést jelentettek be. Ez irányadó akkor is, ha a másodfokú bíróság a törvény alapján bizonyítást vesz fel, és annak eredményeként súlyosabb bűncselekmény állapítható meg.⁴¹

A Be. 353. § szerint a másodfokú bírósági eljárásban bizonyításnak akkor van helye, ha az elsőfokú bíróság a tényállást nem derítette fel, vagy az hiányos, továbbá, ha a bizonyítás

---

³⁸ „Az esetek többségében a fellebbviteli (másodfokú) bíróság az utolsó fellebbviteli lehetőség, mert az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága és az államok legfelsőbb bíróságai többnyire megválaszthatják az általuk tárgyalni kívánt fellebbezéseket.” MAHLER i.m. 80.

³⁹ FENYVESI: *A védő a fellebbezési eljárásban* i.m. 336.

⁴⁰ FENYVESI i.m. 336.

⁴¹ Ezzel kapcsolatosan - „quasi” értelmező rendelkezésként - a Be. megjegyzi azt is, hogy a vádlott terhére bejelentett fellebbezésnek azt kell tekinteni, ami a bűnösségének megállapítására, bűncselekményének súlyosabb minősítésére, a büntetésének súlyosítására, illetve a vele szemben büntetés helyett alkalmazott intézkedésnél súlyosabbnak a megállapítására, vagy az ilyen intézkedés helyett büntetés megállapítására irányul.

az elsőfokú bírósági eljárásban megvalósult szabálysértés orvoslását eredményezheti. A bizonyítás felvételére főszabály szerint tárgyalást kell kitűzni. A másodfokú bíróság ugyanakkor mellőzi a bizonyítás felvételét olyan tényre nézve, amely a bűnösség megállapítását, a felmentést, az eljárás megszüntetését, a bűncselekmény minősítését, a büntetés kiszabását, illetve az intézkedés alkalmazását nem befolyásolta.⁴²

A Be. 357. § alapján a fellebbező a fellebbezését a másodfokú bíróságnak határozathozatal céljából tartott tanácsüléséig visszavonhatja. A vádlott javára más által bejelentett fellebbezést a fellebbező csak a vádlott hozzájárulásával vonhatja vissza (ez a rendelkezés ugyanakkor nem vonatkozik az ügyész fellebbezésére). Ami bizonyos, hogy a visszavont fellebbezést nem lehet újból előterjeszteni.

Mint már utaltam rá, a védői fellebbezés irányulhat az elsőfokú határozat rendelkező része, indokolása, vagy akár mindkét említett rész ellen. A Be. 258. § (2) bek. sorolja fel azokat az elemeket, amelyeket az ítélet és az ügydöntő végzés rendelkező része tartalmaz. Ennek alapján a védő az alábbiakat támadhatja meg a rendelkező rész elleni fellebbezésben: 1. a vádlott előzetes fogvatartására vonatkozó adatokat 2. a vádlott bűnösnek kimondását 3. a bűncselekmény, valamint az elkövetői, illetőleg elkövetési alakzat megnevezését 4. a kiszabott büntetést, illetőleg az alkalmazott intézkedést 5. az alkalmazott egyéb jogkövetkezményeket, így legfőképpen a bűnügyi költség viseléséről szóló rendelkezést.

A Be. 361. § értelmében a másodfokú bíróság a fellebbezés elintézésére nyilvános ülést tart, kivéve, ha az ügy tanácsülésen intézhető el, vagy tárgyalást kell tartani.⁴³ A másodfokú bíróság a vádlottat, valamint kötelező védelem esetén a védőt, valamint a pótmagánvádló jogi képviselőjét a nyilvános ülésre idézi, a fogva lévő vádlott előállítására iránt - idézésével egyidejűleg - intézkedik. A másodfokú bíróság a nyilvános ülésről értesíti az ügyészt, továbbá a pótmagánvádlót, a kötelező védelem esetén kívül a védőt, a sértettet, valamint azokat, akik fellebbeztek.

A Be. 363. § értelmében a másodfokú bíróság tárgyalást tart, ha 1. az ügy tanácsülésen nem intézhető el 2. bizonyítás felvétele szükséges, és az nyilvános ülésen nem lehetséges 3. a tanácsülésre, illetve nyilvános ülésre tartozó ügyet a tanács elnöke tárgyalásra tűzte ki. A 364.

---

⁴² Ha az ügyben a büntetékiszabási körülmények további tisztázása érdekében kizárólag a vádlott meghallgatása szükséges, a másodfokú bíróság „csupán” nyilvános ülést tart.

⁴³ A másodfokú bíróság a nyilvános ülésen 1. az elsőfokú bíróság ítéletének megalapozatlansága esetén megállapíthatja a hiánytalan, illetőleg a helyes tényállást, ha az az iratok tartalma vagy ténybeli következtetés útján lehetséges 2. az ügyben a vádlottat a büntetékiszabási körülmények további tisztázása érdekében meghallgathatja.

§ alapján a vádlottat, kötelező védelem esetén a védőt, valamint a pótmagánvádló jogi képviselőjét a tárgyalásra idézni kell.

A másodfokú eljárásban tehát a védőnek jelen kell tennie, ha arra idézik.⁴⁴ Ugyanakkor magam is úgy vélem, hogy „a védőügyvédnek értesítés esetén is kötelezettsége részt venni abban az esetben, ha ő maga is fellebbezett - legfőképpen pedig akkor, ha a terhelt felmentése érdekében, a tényállás megalapozatlanságára hivatkozva tette ezt.”⁴⁵ Nagyfokú tiszteletlenség lenne a másodfokú eljárással szemben, ha az ügyvéd „puszta papírmunkának” tekintené az elsőfok felülvizsgálatának e fontos (kizárólagos) állomását. Azt ugyan kétlem, hogy az ügy érdemi elbírálása szempontjából jelentősége volna a védő távolmaradásának, mindazonáltal maga a jelenlévő terhelt sem veszi jó néven az ilyesfajta védői hozzáállást - pláne akkor nem, ha korábban arra kapott ígéretet, hogy majd „Másodfokon alakítunk az ügyön!”⁴⁶

A Pakelli vs Németország ügyben a Bíróság megállapította a „fegyverek egyenlősége” elvének megsértését, mert a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság megtagadta a védő hivatalbóli kirendelését a terheltet érintő kasszációs tárgyalásra. Mint kiderült, a nevezett bírói fórum nem is tartott volna tárgyalást az ügyben, a szövetségi ügyészség pedig írásban fogalmazta volna meg álláspontját, amelyet azután megfelelően továbbított volna a panaszosnak (utóbbinak így alkalma nyílt volna arra, hogy tanulmányozza az ügyiratokat és megtegye az arra vonatkozó érdemi reakcióit). „Az ügyészség állításai vitatásának lehetőségét ez alapján a panaszosnak a tárgyalások során is biztosítani kellett volna. Mivel azonban a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság elhárította, hogy az eljárás szóbeli szakaszában védőt rendeljen ki számára, megfosztotta attól, hogy befolyásolja az ügy kimenetelét, aminek a lehetősége fennállt volna, ha az eljárás teljes egészében írásban zajlott volna le.”⁴⁷

---

⁴⁴ A terhelt jelenléti jogának gyakorlásával kapcsolatban írja Traytler: a védő „ne engedjen a tárgyalásra olyan vádlottat, aki {...} handa-bandázva hazudozik. De terelje oda azt, aki a bíróságnak akarja őszintén és illendően elmondani, ami fáj. A távoltartással persze csinján kell bánni, nehogy utólagos szemrehányás legyen belőle.” BOLGÁR-KÁRPÁTI-TRAYTLER i.m. 391.

⁴⁵ FENYVESI: *A védő a fellebbezési eljárásban* i.m. 339.

⁴⁶ Ami a védőknek a másodfokú tárgyaláson való jelenlétét illeti, az ezzel kapcsolatos gyakorlati problémák akkor merülnek fel, amikor a védelem nem kötelező, de a terheltnek van meghatalmazott védője. Ekkor - tekintve, hogy a védő pusztán értesítést kap - kétfajta magatartás tanúsítása jellemző: „1. Sem az értesített védő, sem a terhelt nem jelenik meg a tárgyaláson. (Ezt minden további nélkül olyan ráutaló magatartásnak tekintheti a másodfokú bíróság, mellyel nyilvánvalóvá teszik, hogy a törvényben biztosított jogaikkal nem kívánnak élni.) 2. Az értesített, meghatalmazott védő nem jelenik meg, megjelenik azonban a terhelt, aki kéri a tárgyalás elhalasztását arra hivatkozva, hogy szeretné, ha védője jelen lenne.” Akár melyik esetről is legyen szó, a másodfokú bíróság az értesített védő meg nem jelenése esetén a hatályos jogszabályoknak megfelelően lefolytathatja a másodfokú eljárást abban az esetben is, ha a terhelt egyébként kéri a tárgyalás elhalasztását. CSÁK ZSOLT: *Elvek ütközése, avagy szükséges-e a védő a fellebbezési eljárásban*. In: Büntető Eljárásjogi Olvasókönyv {szerk. TÓTH MIHÁLY}, Budapest, Osiris kiadó, 2003.152.

⁴⁷ FENYVESI i.m. 340.

A Belziuk vs Lengyelország ügyben (1998) a Bíróság szintén megállapította az Egyezmény megsértését, mivel a kérelmező - kérése ellenére - nem vehetett részt a fellebbezési tárgyaláson, hivatalos védői kirendelésre sem került sor, ugyanakkor az ügyész élt jelenléti jogával. A Bíróság értelmezése szerint ezen az egyenlőtlen helyzeten nem segített volna az sem, ha a kérelmező írásban eljuttatta volna észrevételeit a helyi bíróságra - tekintettel arra, hogy az ügyész jelen volt a tárgyaláson.⁴⁸

A Kampanis vs Görögország elleni ügyben (1995) a Bíróság azt állapította meg, hogy a kérelmező szabadsághoz és biztonsághoz való jogát megsértették, mivel nem engedélyezték személyes részvételét az ideiglenes letartóztatása kérdésében döntést hozó fellebbviteli eljárásban. A határozat kiemelte: a tisztességes eljáráshoz fűződő követelményeket az előzetes letartóztatás elleni eljárásban is érvényre kell juttatni, nem csak a fő (tárgyalási) szakban. A terheltek, illetőleg a védőnek tehát az eljárás ezen fázisában is meg kell adni a válaszadási lehetőséget az ügyészi indítvánnyal kapcsolatban.⁴⁹

A Boner vs Egyesült Királyság elleni ügyben (1994) a Bíróság megállapította, hogy Skócia megsértette az Egyezmény rendelkezéseit a büntető fellebbezési eljárás során ingyenes jogsegély biztosításának elmulasztásával, mivel a fellebbezési tárgyaláson a bűnösséget komplex jog-és ténykérdés vitatásával fellebbező kérelmező nem rendelkezett kellő szakértelemmel a fellebbezés előterjesztéséhez. Az Egyezmény megsértését tehát a Bíróság a védő kirendelésének elmulasztásával látta megvalósítotttnak.⁵⁰

A magyar gyakorlatra visszatérve: a másodfokú eljárásban természetesen hazánkban is érvényesül a „fegyverek egyenlőségének” követelménye, ugyanakkor úgy vélem, hogy a fellebbviteli tárgyaláson való jelenléti jog gyakorlásával kapcsolatban számos aggály felmerül, legfőképpen a védelem oldaláról. Ennek egyik okát abban jelölném meg, hogy ha a védő pusztán értesítést kap, akkor hajlamos az ügyet „elbogatellizálni”. A másik probléma az olyan terheltekhez köthető, akik 1. úgy tekintenek az eljárás jelen fázisára, mint ahol „a fejük felett születik meg a döntés”, következésképpen nem érzik szükségét az érdemi beavatkozásnak vagy 2. egész egyszerűen megunják a „bíróságra járkálást”. Mindez azonban nagyfokú fegyelmezetlenségre vall, s a védőnek minden körülmények között arra kell törekednie, hogy az ilyen, vagy ehhez hasonló terhelti attitűdökön változtasson.⁵¹

---

⁴⁸ FENYVESI: *A védőügyvéd* i.m. 107.

⁴⁹ FENYVESI i.m. 101-102.

⁵⁰ CSÁK i.m. 154 - 155.

⁵¹ „A kontradiktórikus eljárás és a közvetlenség elvének az felel meg, hogyha a másodfokú tárgyaláson az ügyész és a védő jelenléte mindig, a vádlotté pedig a törvényben megjelölt kivételes esetektől eltekintve - akkor kötelező, ha bizonyítást vesznek fel. Helyes volna ugyanis, ha a reinitens vádlottak megnevelésének és

Ami a védő helyettesítésére vonatkozó bírói gyakorlatot illeti, annak alapján „nem valósul meg feltétlen eljárási szabálysértés, ha a másodfokú bíróság a fellebbezési tárgyalásra nem a terhelt meghatalmazott védőjét, hanem az elsőfokú eljárás során a meghatalmazott védő helyetteseként eljáró ügyvédet idézte meg, a fellebbezési tárgyaláson pedig ez utóbbi ügyvéd helyettese látja el a védelmet; a fellebbezési tárgyalás határnapjáról értesített terhelt pedig azért nem értesült a tárgyalás időpontjáról, mert időközben a korábbi lakóhelyéről elköltözött, de ezt a bíróságnak nem jelentette be.”⁵² „Ugyancsak nem törvénysértő, {...} ha a terheltnek az eljárás során több meghatalmazott védője közül akár az első- akár a másodfokú eljárásban csak egyikük volt jelen a tárgyaláson.”⁵³

A védőnek a másodfokú eljárásban érvényesülő észrevételezési jogával kapcsolatban megjegyzendő, hogy a jelenlegi szabályozás szerint az elsőfokú bíróság a védelem fellebbezését a másodfokú ügyészségen keresztül küldi meg a másodfokú bíróságnak, amelyet aztán a másodfokú ügyész észrevételeivel együtt továbbítja a bíróságnak. Ehelyütt megjegyezném: magam is indokoltnak tartanám azon szabály bevezetését, amelynek alapján a vádhatósági észrevételt a bíróságnak történő megküldéssel egyidejűleg továbbítani kellene a védő számára is.⁵⁴ Mindez elsősorban a védekezéshez szükséges felkészülési idő meghosszabbítása miatt lenne indokolt.

Az észrevételezési jog elmaradása miatt állapított meg jogsértést a Bíróság a K.D.B. vs Hollandia ügyben, ugyanis nem adtak lehetőséget a kérelmezőnek arra, hogy a Semmitőszék előtti eljárásban a főügyész indítványára észrevételeket tegyen. Ugyanez történt a Reinhardt és Slimane-Kaid vs Franciaország (1998) elleni ügyben, ahol az eljárás ésszerű időtartamának megsértésén túlmenően a Bíróság megállapította a tisztességes tárgyalás jogának megszegését, mivel a Semmitőszék előtti eljárásban a tárgyalás nem felelt meg az elvárt követelményeknek, a panaszos terheltekkel nem ismertették az előadó bíró által készített jelentést, másrészt pedig a főügyész indítványát ugyancsak nem közölték velük.⁵⁵

„A védekezési idő és eszközök biztosítása minden jogorvoslati szinten követelmény az Emberi Jogok Európai Bírósága szerint. Ez a tétel igaz első-, másod-, és harmadfokon is, ahogy erre külön utalt is a Bíróság a Domenichini Olaszország elleni ügyben {...}

---

az eljárások elhúzódása kiküszöbölésének eszközei között nem szerepelne a bizonyítás lehetősége a vádlott távollétében, még ún. egyszerűbben elintézhető ügyekben sem.” CSÉKA ERVIN: *Kétfokú fellebbvitel büntetőügyekben (egykor és ma) II. Az 1896. évi Bp. kétfokú fellebbviteli rendszere. Tanulmányok Szabó András 70. születésnapjára*. Budapest, 2000. 64. In: FENYVESI: *A védő a fellebbezési eljárásban* i.m. 340

⁵² Bírósági Határozatok, 2000/4. 143. eset 267. In: FENYVESI: *A védő fellebbezési eljárásban* i.m. 340.

⁵³ BH 1999/6., 248. sz. eset, 422. In: FENYVESI i.m. 340.

⁵⁴ FENYVESI i.m. 339.

⁵⁵ FENYVESI: *A védőügyvéd* i.m. 107 - 108.

Megállapította, hogy megsértették a 6. cikk 3/b pontját (a védekezés előkészítéséhez szükséges eszközökkel való rendelkezés) azzal, hogy a kérelmezőnek ügyvédjéhez írt, a semmisségi panasz benyújtásához szükséges indokolást tartalmazó levelét felbontották, elolvasták, és a Semmitőszékhez történő benyújtásra nyitva álló tíz napos törvényi határidő után adták csak át neki, így az ügyvéd késve adta be {...} A Vacher vs Franciaország elleni ügyben az EJEB szintén megállapította a tisztességes eljárás megsértését, mivel a francia Semmitőszék, mint harmadfokú jogorvoslati fórum előtti eljárásban nem volt törvényi határidő az előkészítő irat benyújtására, a tárgyalás napjáról sem értesítették a kérelmezőt, ezáltal megfosztották a tényleges és hatékony védekezés lehetőségétől.”⁵⁶

A Van Geysseghem vs Belgium ügyben (1999) a Bíróság ugyancsak kimondta az Egyezmény megsértését, mivel a védő a fellebbviteli bíróság előtti eljárásban nem gyakorolhatta védence távolléte miatt eljárási jogait. A Bíróság indokolásában kiemelte, hogy valamennyi vádlottnak joga van az ügyvéd általi védelemhez, s nem veszíti el ezt a jogot abból az egy okból, hogy a tárgyaláson nem jelenik meg.⁵⁷

Ami a védőnek a másodfokú eljárásban megtett végindítványát illeti, aszerint, hogy tanácsulról, avagy tárgyalásról van-e szó, a védő az eljárás lezárásaképpen felszólal, illetőleg védőbeszédet mond. A kettő között nyilván semmiféle tartalmi különbözőség nincs, e terminológiai jellegű differencia pusztán arra vezethető vissza, hogy a tárgyalás esetében részletes - az elsőfokú eljáráshoz hasonló - bizonyítási eljárás folyik. Tanácsulás esetében ugyanakkor a felszólalás nem kötelező még akkor sem, ha a védő jelen van.

Ami a másodfokú eljárás során előadott perbeszédet illeti, a védőnek sokkal inkább arra kell törekednie ezzel kapcsolatban, hogy célirányos indítvánnyal „rúkkoljon elő”, azaz ilyenkor 1. szóban előterjesztett fellebbezés esetén, annál lényegesen konkrétabb és precízebb indítványt kell megfogalmaznia⁵⁸ 2. írásban előterjesztett fellebbezés esetén pedig még annak teljes részletességére való tekintettel sem hivatkozhat arra mindössze egy-két mondatban. Más kérdés, hogy a fellebbezés okainak megjelölése ilyenkor elmaradhat (sőt, az felesleges is, mivel azokat az előadó bíró amúgyis ismerteti a tárgyalás megkezdésekor).⁵⁹

A Be. 367/A. § szerint a másodfokú bíróság ügydöntő határozata ellen a védő a vádlott hozzájárulása nélkül is jogosult a fellebbezésre a harmadfokú bírósághoz. A másodfokú

---

⁵⁶ FENYVESI: *A védő a fellebbezési eljárásban* i.m. 341.

⁵⁷ FENYVESI: *A védőügyvéd* i.m. 109.

⁵⁸ Traytler írja: „elég gyakori, hogy az ügy előadása csak az ítélet és a fellebbezések ismertetésére szorítkozik. Ez főként akkor fordul elő, ha a fellebbezésből, illetve indokolásából nem tűnik ki közelebbről, hogy miben látja a védő a megalapozatlanságot {...} Ilyenkor, ha a védőnek sok a nem közölt kifogásolni valója, körülményes mindezekre kiterjedő előadás-kiegészítést kérni.” BOLGÁR-KÁRPÁTI-TRAYTLER i.m. 389.

⁵⁹ BOLGÁR-KÁRPÁTI-TRAYTLER i.m. 387.

bíróság határozata elleni fellebbezést a határozat kihirdetését követően a jelenlévő jogosultak szóban, a többi jogosult a kézbesítéstől számított nyolc napon belül írásban jelenthetik be a másodfokú bíróságnál. A fellebbezést az ügyésznek és a védőnek írásban indokolnia kell. Az indokolást a fellebbezésre nyitva álló határidő alatt a másodfokú bíróságnál kell előterjeszteni.⁶⁰

8. A védői feladatok jelentősége a harmadfokú eljárásban. A kétfokú perorvoslati rendszer megítélése a szakirodalomban

Mindenekelőtt azzal kezdeném, hogy a harmadfokú eljárás bevezetése meglehetősen ellentétes nézőpontokat generált a jogirodalomban. A magam részéről úgy vélem, kétségtelen előnye a bíróság határozataiban előforduló esetleges hibák orvoslásában, hátránya a pertartam elhúzódásában ragadható meg.

Kardos Sándor írja „A harmadfokú bírósági eljárásról” című írásában: „a harmadfokú eljárás 2006. július 1-én történő bevezetésének többek között az volt az indoka, hogy az akkor már működő négyszintű bírósági szervezet esetén valós szakmai érvek amellet szoltak, hogy a Legfelsőbb Bíróság maga is foglalkozzon érdemben felülbírálható, jogerőre még nem emelkedett ügyekkel. Ugyanis nehezen képzelhető el az ítélkezés egységének biztosítása, amely az Alkotmány szerint kötelessége a Legfelsőbb Bíróságnak, akkor, ha a legfőbb bírói fórum csak a korlátozott revízió elve alapján kialakított rendkívüli jogorvoslatokat bírál el vagy csak jogegységi határozatokat hoz.”⁶¹

A magam részéről nem tudok egyetérteni a bírósági reform ezen indokolásával, mivel a bírósági hierarchiában igenis szükség van egy olyan különálló, absztrakt elvi tételeket megfogalmazó, illetőleg kizárólag az alsóbb fórumok kirívóan súlyos eljárási hibáira fókuszáló csúcsszervre, amely „felülemelkedik” a mindennapos, rutinszerű ítélkezésen és „quasi alkotmánybírói” szerepkört tölt be a rendes jogszolgáltatási szervezetrendszeren belül. Mindez nem azt jelenti, hogy ne értenék egyet a harmadfokú eljárás bevezetésével.⁶²

---

⁶⁰ A Be. 369. § alapján a törvényben kizárt, az arra nem jogosulttól származó vagy az elkésett, a másodfokú bíróság határozata elleni fellebbezést a másodfokú bíróság elutasítja. Ha a másodfokú bíróság határozata ellen fellebbezést jelentettek be, és a fellebbezési határidő valamennyi jogosultra lejárt, a másodfokú bíróság tanácsának elnöke - a harmadfokú bíróság mellett működő ügyész útján, a pótmagánvádló fellebbezése esetén közvetlenül - a határozat írásba foglalását követően haladéktalanul felterjeszti az iratokat a harmadfokú bírósághoz.

⁶¹ <http://www.debreceniitelotabla.hu/doc/bunteto/HarmadfokuEljaras.pdf>

⁶² Ld. Lábady szerint már a '90-es évek közepétől világossá vált, hogy az igazságszolgáltatási szervezetrendszer megreformálása nem halogatható tovább. LÁBADY TAMÁS: *Der Wiedergeburt der tafelgerichte in Ungarn*. In: Az igazságszolgáltatás kihívásai a XXI. században. Tanulmánykötet Gáspárdy László professzor emlékére {szerk. Harsági Viktória és Wopera Zsuzsa}, Budapest, Hvg-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft., 2007., 222.

Sőt, elengedhetetlennek tartom azt, hogy teljességgel ellentétes tartalmú ítéletek esetén - a rendes jogorvoslati rendszer keretein belül - lehetőség nyíljon egy végső bírói fórumhoz való fordulásra. Az alkalmazási kör határvonalait is ésszerűnek vélem, hiszen a Be. arra már nem ad lehetőséget, hogy a fellebbező önmagában az ítélet megalapozatlanságára, vagy súlyos eljárási szabálysértésre hivatkozzon.⁶³ Pusztán azt tartom aggályosnak, hogy a Kúria jelenleg be van vonva ebbe a kibővített fellebbezési szisztémába (ld. az ítéletábrák határozatai ellen bejelentett fellebbezéseket külön elnevezéssel rendelkező bíróságnak, vagy egy másik ítéletábrák tanácsának kellene elbírálnia).

Cséka szerint jelen rendszerben „az ügyek jelentős részében elkerülhetetlen a pertartam meghosszabodása. Ez a hatás csak akkor mérsékelhető némileg, ha a másodfokú bíróság tény- és jogkérdésben teljes felülbírálati és reformatórius döntési jogkörrel rendelkezik {...}, míg a harmadfokú bíróság jogköre csak a jogkérdésekre terjed ki.”⁶⁴

Erdei szerint ugyanakkor „a kétfokú fellebbezésnek a bírói tévedések kizárása szempontjából mért jelentősége {...} nehezen tagadható.”⁶⁵ A magam részéről ezt az ismertetést érzem sarkalatosnak a harmadfokú eljárás bevezetésének indokaként, illetőleg azt, hogy bizonyos esetekben egy „harmadik szervhez” lehet fordulni a végső (jogerős) döntésért. Nem elegendő, ha bizonyos feltételek megléte esetében rendelkezésre állnak ún. „rendkívüli jogorvoslati eszközök”. Ezek ugyanis kivételes esetekre teremtődtek meg, a jogalkotónak viszont az a feladata, hogy a rendes jogorvoslati körén belül is megteremtse a maximális feltételeket annak érdekében, hogy az állampolgárok aggálytalan döntésekkel szembesüljenek. Ezzel szemben pedig nem lehet érv az ügyek elhúzódnak tendenciája sem. A bírászkodás elsődleges szempontja a minőségi döntéshozatal kell, hogy legyen.

Ami a jelenlegi szabályozást illeti, a harmadfokú eljárásban is érvényesül a revízió elve, tehát ez a fórum is felülbírálja a tényállás megalapozottságát és az eljárási szabályok megtartását.⁶⁶ Bizonyítási felvételére azonban egyáltalán nem kerül sor, és - a

---

⁶³ Ezek csak akkor vizsgálhatóak, ha fennáll a harmadfokú eljárás általános feltétele, vagyis az, hogy az elsőfokú, illetőleg a másodfokú bíróság eltérően döntött a vádlott elmarasztalása vagy felmentése tekintetében. Ilyenkor a bíróság egyben hivatalból, nyilvános ülésen köteles értékelni az említett körülményeket. In: *Büntetőeljárás törvény Kommentár a gyakorlat számára* (H) HVG ORAC Lap és Könyvkiadó Kft., 991.

⁶⁴ CSÉKA: *Bevezető* i.m. 114.

⁶⁵ ERDEI ÁRPÁD: *Az inkvizíciós és a kontradiktórius vonások a büntető eljárási jogrendszerekben*. Jogtudományi Közlöny, 1998/4., 130.

⁶⁶ Balla szerint „a másodfokú eljárás alapvetően ténybeli felülvizsgálatra, míg a harmadfokú eljárás pedig jogkérdésekben való döntésre hivatott”. BALLA LAJOS: A harmadfokú eljárás néhány aktuális kérdése. <http://www.debreceniitlotabla.hu/doc/bunteto/HarmadfokuEljarasNehanyAktualisKerdese.pdf>

megalapozatlanság esetét kivéve⁶⁷ - teljes mértékben érvényesül a tényálláshoz kötöttség elve is (azaz a harmadfokú bíróság kötve van a másodfok által megállapított tényálláshoz). Mindemellett: a harmadfok reformációs jogköre is szűkebb a büntető anyagi jog szabályainak alkalmazása tekintetében, mivel az a főkérdések közül csak a bűnösség, illetőleg a felmentés, valamint az ezekkel szorosan összefüggő járulékos kérdésekre terjed ki.⁶⁸

A fentiek alapján pusztán logikai úton is kikövetkeztethető, hogy a védői (és ügyészi) feladatok kevésbé jelentősek - legfőképpen a bizonyítási eljárás fogyatékoságai miatt. A „tárgyalás” kifejezés használatát ehelyütt már mellőzi a törvény és a nyilvános ülés kitűzésére is meglehetősen szűk körben ad lehetőséget. A védői jelenlét szempontjából mindez azt jelenti, hogy az ügyvéd idézésére főszabály szerint csak akkor kerül sor harmadfokon, ha az ügyiratok alapján nem lehet szó a vádlott felmentéséről, illetőleg az eljárás megszüntetéséről.⁶⁹ Más kérdés, hogy a nyilvános ülésen a védői részvétel kötelező és annak elmulasztása miatt nincs helye igazolásnak.⁷⁰

Ami a védőnek a másodfokú határozattal szembeni fellebbezési jogát illeti, az önálló, tehát nem szükséges hozzá a védenca hozzájárulása.⁷¹ Ugyanakkor ezen jogorvoslati eszközzel ilyenkor is értelemszerűen csak a terhelt javára élhet.

Némi megszorítást jelent a törvényi határidők vonatkozásában, hogy a másodfokú bíróság határozata elleni fellebbezés esetében - a határozat kihirdetését követően - a jelenlévő jogosultak számára nincs lehetőség az ún. „háromnapos gondolkodási idő” fenntartására.⁷² A törvény ezáltal olyan indirekt elvárást fogalmaz meg a védővel szemben (is), amelynek lényege, hogy azonnal reagálnia kell a másodfokú határozat esetleges hibáira, vagy egyéb mulasztásaira. Ez az elvárás azonban jogos, hiszen a Be. olyan fellebbezési okokat taxál,⁷³ amelyek értelmezése nem igényel különösebb megfontolást.

A Be. 367/A. § (2) bek. rögzíti, hogy az ügyész a vádlott terhére és javára is fellebbezhet. Ebből következően a vádlott és védője csak a vádlott javára jelenthet be

---

⁶⁷ Id. megalapozatlanság esetében - ha a rendelkezésre álló iratok alapján lehetséges, a harmadfokú bíróság hivatalból kiegészítheti vagy helyesbítheti a tényállást

⁶⁸ BALLA i.m. <http://www.debreceniitotabla.hu/doc/bunteto/HarmadfokuEljarasNehanyAktualisKerdese.pdf>

⁶⁹ Ld. Be. 392. § b) pont

⁷⁰ Be. 394. § (3) bek.

⁷¹ Be. 367/A. § d) pont.

⁷² A korábbi szabályokhoz hasonlóan a többi jogosult a kézbesítéstől számított nyolc napon belül írásban jelentheti be a másodfokú bíróságnál a fellebbezést /Be. 367/A. § (3) bek./.

⁷³ A Be. ezen eljárási szakban már szűkebb körben teremti meg a fellebbezés lehetőségét: így akkor, ha a másodfokú bíróság a büntetőjog szabályainak megsértésével 1. olyan vádlott bűnösségét állapította meg, illetőleg olyan vádlott kényszergyógykezelését rendelte el, akit az elsőfokú bíróság felmentett, vagy vele szemben az eljárást megszüntette 2. olyan cselekmény miatt állapította meg a vádlott bűnösségét, amelyről az első fokú bíróság nem rendelkezett 3. az első fokon elítélt vádlottat felmentette, vagy vele szemben a büntetőeljárást megszüntette /386. § (1) bek./ .

fellebbezést. Mindebből az is következik, hogy a Be 386. § (1) bek. a) pontja esetén mind az ügyésznek, mind a vádlottnak és a védőnek van jogorvoslati joga. Részbeni felmentés, vagy az eljárást megszüntető végzés esetében azonban a vádlott és a védő fellebbezése evidens módon kizárt, mivel az csakis a terhelt terhére irányulhatna.

Azt, hogy a védő fellebbezhet a felmentés-megszüntetés kedvezőbb jogcíme érdekében is, Somogyi több okból sem tartja helytállónak, mivel nehézkesek véli a különböző jogcímek rangsorolását: „épp ezért halad a törvényhozó is abba az irányba, hogy a felmentés jogcímeit egyenértékűsíti, így az jelenleg már csak a Be. 331. § (1) bekezdése alapján történhet, és ennek okait általánosságban szabályozza a Be. 6. § (4) bekezdése. Végül kiemelendő, hogy a felmentés nem megfelelő jogcímét önmagában a törvény nem ismeri el másodfellebbezési okként. Ha az elsőfokon bűncselekmény hiányában felmentett vádlott felmentésének jogcímét a másodfokú bíróság bizonyítottság hiányára változtatja, fel sem merül a másodfellebbezés lehetősége. A törvényhozó kiemelte, hogy a másodfellebbezést csak a legsúlyosabb kérdésekben való eltérő döntés esetén engedélyezi, a felmentés jogcíme pedig nem ilyen akkor sem, ha mindkét fokon felmentő rendelkezés született, de akkor sem, ha az ügyész által nem sérelmezett felmentés másodfokon történt.”⁷⁴

Ha a Be. harmadfokú eljárásra vonatkozó szabályait vesszük alapul, akkor egyet kell értenem a fenti okfejtéssel. Ugyanakkor általánosságban nem értek egyet azzal az állásponttal, amely a felmentő ítélet indokai - így a bűnösség és a bizonyítottság hiánya - között nem tesz súly szerinti megkülönböztetést. Egyrészt számos olyan jogszabályt lehet idézni egyéb jogágakba tartozó normák esetében is, amelyekben a jogalkotó más és más jogkövetkezményt fűz a felmentő ítéletek különböző formáihoz (pl. a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 121. § (1) bek. d) pontja alapján a közigazgatási ügyben hozott döntést meg kell semmisíteni, ha annak tartalmát bűncselekmény befolyásolta, feltéve hogy a bűncselekmény elkövetését jogerős ítélet megállapította vagy ilyen ítélet meghozatalát nem a bizonyítottság hiánya zárja ki). Ha pedig más jogági szabályok jelentőséget tulajdonítanak a jelzett differenciának, akkor a büntető eljárási jognak még inkább meg kellene teremtenie annak lehetőségét, hogy ne csak teljességgel ellentétes tartalmú ítéletek, hanem a felmentés indokolásában rejlő ellentmondások esetében is lehetőség nyíljon a fellebbezésre, mégpedig a másodfokú bíróság határozatával szemben is. Ez olyan alapkövetelmény, ami jelenleg szükségessé tenné a

---

⁷⁴ SOMOGYI GÁBOR: *A másodfokú bíróság ügydöntő határozata elleni fellebbezés lehetőségének elvei és gyakorlata.* http://www.fovarosi.birosag.hu/szellemimuhely/a_masodfoku_birosag.pdf

harmadfokú eljárás alkalmazási körének újragondolását, a fellebbezési okok taxációjának kibővítését.